

เมดตัวฟอสซิลปลาสายพันธุ์ใหม่ ยุคจูแรสสิก อายุ 150 ล้านปี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เปิดตัวฟอสซิลปลาสายพันธุ์ใหม่ที่ขุดค้นพบชนิดใหม่ของโลก “อีसानิกทิส เลิศบุศย์สี” อายุ 150 ล้านปี จากยุคจูแรสสิก ปลดล็อคปริศนาการจัดกลุ่มและลำดับสายวิวัฒนาการปลาโบราณให้ชัดเจนขึ้น และนำไปสู่ข้อสันนิษฐานว่า “เอเชียเป็นจุดศูนย์กลาง” การแพร่กระจายพันธุ์สิ่งมีชีวิตไปยังทวีปต่างๆ

ผศ.ดร.ศุภชัย สมบัติโต อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เปิดเผยว่า การค้นพบสายพันธุ์ใหม่ของสิ่งมีชีวิตโบราณ นับเป็นเรื่องน่ายินดีของวงการการศึกษาไทย โดยเฉพาะการศึกษาด้านบรรพชีวินวิทยา ซึ่งมีผู้สนใจศึกษาไม่มากนักในประเทศไทย แต่ถือเป็นสาขาวิชาที่มีความน่าสนใจเนื่องจากภาคอีสานเป็นภาคที่มีการขุดค้นพบซากดึกดำบรรพ์หรือฟอสซิลเป็นจำนวนมาก ศูนย์วิจัยและการศึกษาบรรพชีวินวิทยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นสถาบันการศึกษาแห่งเดียวในประเทศไทยที่มีการเรียนการสอนด้านบรรพชีวินวิทยา และเป็นแหล่งรวมผู้เชี่ยวชาญด้านบรรพชีวินวิทยาชั้นนำไว้เป็นจำนวนมาก จึงถือเป็นกำลังหลักในการผลิตบุคลากรและสร้างสรรค์งานวิจัยด้านฟอสซิลในประเทศไทย

ด้าน ดร.วรารุณ สุธีธร ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและการศึกษาบรรพชีวินวิทยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กล่าวว่า การศึกษาด้านบรรพชีวินวิทยาหรือ การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตในอดีตนั้น นอกจากจะเป็นการสร้างองค์

ความรู้ใหม่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตที่เคยมีอยู่บนโลกแล้ว ยังเป็นการเผยความลับทางประวัติศาสตร์โลก เกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติต่างๆ ที่ส่งผลต่อวิวัฒนาการและสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต ซึ่งถูกบันทึกไว้ในชั้นหิน ซึ่งการดำเนินการขุดสำรวจและการศึกษาวิจัยฟอสซิล ถือเป็นพันธกิจสำคัญของศูนย์ฯ โดยแหล่งขุดค้นสำคัญที่ศูนย์ฯ กำลังดำเนินการอยู่บริเวณแหล่งขุดค้นภูน้อย ต.ดินเหล็ก อ.คำม่วง จ.กาฬสินธุ์ ซึ่งการค้นพบปลานี้ก็เป็นเพียงชนิดแรกที่มีการระบุชนิดในแหล่งขุดค้นภูน้อย หากแต่การค้นพบตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ยังพบฟอสซิลของสิ่งมีชีวิตอีกหลายชนิด อาทิ ไดโนเสาร์ จะเข้โบราณ และเต่าโบราณ ซึ่งอยู่ระหว่างการวิจัยเพื่อระบุชนิด และทั้งหมดคาดว่าจะพบชนิดใหม่ที่ยังไม่เคยมีการค้นพบมาก่อนในโลก

ดร.อุทุมพร ดีศรี นักวิจัยสาขาบรรพชีวินวิทยา (นานาชาติ) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้ศึกษาวิจัยฟอสซิลปลาดึกดำบรรพ์ และผู้ค้นพบปลาดึกดำบรรพ์ชนิดใหม่ของโลก เปิดเผยว่า อีसानิกทิส เลิศบุศย์สี (Isanichthys lertboosi) เป็นปลาระดุกแข็งน้ำจืด ที่พบในยุคจูแรสสิกตอนปลาย หรือเมื่อประมาณ 150 ล้านปีก่อน มีความยาวตั้งแต่ 30-90 เซนติเมตร จากการศึกษาลักษณะฟันที่เรียงกันคล้ายแท่งดินสอ และขากรรไกรที่แข็งแรง บ่งบอกได้ว่าปลานี้มีขากรรไกรอันทรงพลังและฟันอันแหลมคม ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของสัตว์น้ำล่า

“อีसानอิกทิส เลิศบุศย์คี” เป็นฟอสซิลปลากระดูกแข็งชนิดที่ 2 ในสกุล อีसानอิกทิส ที่มีการค้นพบในประเทศไทย หลังจากการค้นพบ อีसानอิกทิส พาลาสทิส (*Isanichthys palustris*) ในปี พ.ศ. 2549 ชื่อสกุล อีसानอิกทิส หมายถึง ปลากระดูกแข็งที่พบในภาคอีสาน (Isan = ภาคอีสาน และ Ichthys = ปลากระดูกแข็ง)

ส่วนชื่อชนิด เลิศบุศย์คี ตั้งขึ้นเพื่อเป็นเกียรติให้แก่ นายเลิศบุศย์ กองทอง นายอำเภอคำม่วง จ.กาฬสินธุ์ ในขณะนั้น ซึ่งเป็นกำลังสำคัญที่ช่วยผลักดันให้แหล่งขุดค้นภู่น้อยดำเนินมารวมได้ด้วยดี และให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งวิชาการ สาธารณูปโภค ตลอดจนการผลักดันให้ภู่น้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงบรรพชีวินวิทยา ซึ่งขณะนี้ นายเลิศบุศย์ กองทอง ได้ม

ดำรงตำแหน่งนายอำเภอโกสุมพิสัย ที่ จ.มหาสารคาม

ทั้งนี้ ลักษณะสำคัญของปลากระดูกแข็งโบราณที่สังเกตได้ง่ายคือ ลักษณะเกิลด์รูปลี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งในปัจจุบันสามารถพบได้ในกลุ่มปลาการ์ (Gar) เท่านั้น

สำหรับประวัติการค้นพบฟอสซิลชนิดใหม่นี้ ย้อนกลับไปเมื่อปี พ.ศ.2551 นักวิจัยจากกรมทรัพยากรธรณี และศูนย์วิจัยและการศึกษาบรรพชีวินวิทยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้รับตัวอย่างฟอสซิลเกิลด์ปลา ซึ่ง นายทองหล่อ นาคัจันทร์ ชาวบ้านตำบลดินจี่ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นผู้ค้นพบ

และมอบให้นายอำเภอคำม่วงเป็นผู้ส่งมอบตัวอย่าง ทำให้เกิดการเข้าสำรวจพื้นที่บริเวณภู่น้อย ตำบลดินจี่ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงพบตัวอย่างฟอสซิลปลากระดูกแข็งจำนวน 4 ตัวอย่าง ซึ่งมีความสมบูรณ์สำหรับการศึกษาวิจัย โดยเฉพาะส่วนกะโหลกและฟัน ที่ทำให้สามารถแยกเป็นชนิดใหม่ของโลกได้

โดยการค้นพบใหม่ครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการเพิ่มเติมชนิดใหม่ในสายวิวัฒนาการของปลากระดูกแข็งโบราณแล้ว ยังถือเป็นการปลดล็อกปริศนาการจัดกลุ่มปลากระดูกแข็งโบราณให้กระจ่างมากขึ้น จากเดิมที่มัก

จัดกลุ่มปลากระดูกแข็งโบราณที่ไม่สามารถจำแนกกลุ่มได้ เข้าไว้ในสกุล เลปิโดเทส (*Lepidotest*) เท่านั้น แต่จากการวิจัยสามารถระบุลักษณะที่ชัดเจนของสกุล อีसानอิกทิส จนทำให้สามารถจัดกลุ่มปลาปริศนาที่ค้นพบในประเทศต่างๆ ให้เข้ามารวมอยู่ในสกุลอีसानอิกทิส ได้ถึง 2 ชนิด คือ อีसानอิกทิส ลาติฟรอนส์ (*I. latifrons*) (จาก เลปิโดเทส ลาติฟรอนส์) และอีसानอิกทิส ลูชิวเอนซิส (*I. luchowensis*) (จาก

เอนก กระแจ่ม-สุคนธ์ทิพย์ กำธรเจริญ/มหาสารคาม